LIETUVIŲ KALBOTYROS KLAUSIMAI, XXX (1993)
PERIFERINĖS LIETUVIŲ KALBOS TARMĖS

Michał KONDRATIUK

PROBLEMY BADANIA WPŁYWÓW GWAR LITEWSKICH NA SŁOWIAŃSKĄ ANTROPONIMIĘ REGIONU BIAŁOSTOCKIEGO

Przez region białostocki albo Białostocczyznę rozumiemy obszar między Kanałem Augustowskim na północy, rzeką Bug na południu, granicą państwową z Republiką Białoruską na wschodzie oraz rzekami Nettą, Biebrzą, Narwią, Śliną, Mieniem i Nurcem na zachodzie. Według obowiązującego obecnie (od 1.VI.1975 r.) podziału administracyjnego jest to całe województwo białostockie i graniczące z nim niektóre gminy województwa suwalskiego i łomżyńskiego. Ujmując rzecz historycznie, jest to (w latach 1569-1795) część dawnego Podlasia oraz zachodnie peryferie woj. trockiego, nowogródzkiego i brzeskiego należących do Wielkiego Księstwa Litewskiego[1].

Na tym obszarze do dziś obok gwar polskich występują gwary białoruskie i ukraińskie[2], nie ma natomiast gwar litewskich ani zwartych skupisk ludności narodowości litewskiej. Świadectwem występowania w przeszłości na tych terenach gwar litewskich i ludności litewskiej są liczne nazwy terenowe i miejscowe[3] oraz dane o osadnictwie tych ziem[4]. O litewskich wpływach leksykalnych w gwarach badanego regionu pisano nieco wcześniej[5]. W ostatnich czasach zaczynają pojawiać się prace i artykuły poświęcone wpływom fonetycznym języka litewskiego na gwary białoruskie i polskie Białostocczyzny[6].

Osobnego omówienia wymagają problemy badań bałtyckiej antroponimii w regionie białostockim, i to zarówno w aspekcie diachronicznym (na

---

[1] *Jakubowski J.* Mapa Wielkiego Księstwa Litewskiego w połowie XVI w. // Atlas historyczny Polski. Kraków, 1928; Atlas gwar wschodnio-słowiańskich Białostocczyzny. T. 1. Wrocław, 1980 (dalej: AGWB).

[2] Atlas gwar wschodniosłowiańskich Białostocczyzny. T. 1-2. Wrocław, 1980-1989.

[3] *Kondratiuk M.* Elementy bałtyckie w toponimii i mikrotoponimii regionu białostockiego. Wrocław, 1985 (dalej: KonEB); tenże: Nazwy rodowe od antroponimów litewskiego pochodzenia na terenie północnej Białostocczyzny // Acta Baltico-Slavica. 1987. T. 18. S. 235-249.

[4] *Wiśniewski J.* Rozwój osadnictwa na pograniczu polsko-rusko-litewskim od końca XIV do połowy XVII wieku // Acta Baltico-Slavica (dalej: ABS). 1964. T. 1. S. 115-135; tenże: Osadnictwo wschodniej Białostocczyzny, geneza, rozwój oraz zróżnicowanie i przemiany etniczne // ABS. 1977. T. 11. S. 7-80.

[5] *Zdancewicz T.* Litewskie i ruskie zasięgi słownikowe na Białostocczyźnie // Z polskich studiów slawistycznych. Seria 2. Językoznawstwo. Warszawa, 1963. S. 287-310; tenże: Geografia leksykalnych zapożyczeń litewskich i ich słowiańskich odpowiednikow znaczeniowych w gwarach podlasko-suwalskich // Sprawozdania z prac naukowych Wydziału Nauk Społecznych PAN. 1967. T. 10. Zesz. 3. Warszawa, 1968. S. 69-83; *Smułkowa E.* Lituanizmy w białoruskim słownictwie rolniczym // Lingua Posnaniensis, 1969. T. 14. S. 55-69 i inni.

[6] *Glinka S.* Lituanizmy fonetyczne w gwarach białoruskich i polskich Białostocczyzny // Bałto-słowiańskie związki językowe. Pod red. M. Kondratiuka, Wrocław, Warszawa, Kraków, 1990. S. 117-127.

przestrzeni wieków) jak i synchronicznym (w czasach dzisiejszych). Dla średniowiecza i początku epoki nowożytnej jedynym praktycznym kryterium do badań nad stosunkami etnicznymi i językowymi na dawnym pograniczu słowiańsko-litewskim pozostają — jak stwierdzają historycy J. Ochmański[7] i J. Nalepa[8] — tylko wskazówki językowe w postaci nazw miejscowych i imion osobowych. Badania nazw miejscowych mogą przynieść szczególnie interesujące wyniki w tych wypadkach, kiedy da się ściśle stwierdzić moment najwcześniejszego potwierdzenia w źródłach pisanych istnienia w nich również ludności litewskiej.

Nazwy geograficzne i osobowe regionu białostockiego są odbiciem jego dziejów osadniczych i politycznych oraz urozmaiconej fizjografii terenu. Badania onomastyczne w tym regionie mają kilkudziesięcioletnią historię. Jednak ich wyniki są znacznie skromniejsze w porównaniu z osiągnięciami innych regionów kraju. Nierównomierny jest również rozwój badań w zakresie różnych działów onomastyki[9]. Znacznie lepiej opracowane są nazwy geograficzne zarówno pod względem gromadzenia, udostępnienia jak i opracowania materiału onomastycznego[10]. Antroponimia Białostocczyzny do niedawna pozostawała na uboczu, nie była przedmiotem zainteresowania językoznawców. Najwcześniej zainteresowano się nazwami mieszkańców tworzonych od nazw miejscowości w województwie białostockim[11]. Potem pojawiły się pierwsze wzmianki o nazwach osobowych tego regionu. Dotyczyły one głównie antroponimów litewskich zaświadczonych w szesnastowiecznych źródłach drukowanych i rękopiśmiennych. Wpływy bałtyckie na antroponimię słowiańską środkowego Podlasia pokazane są na przykładzie Inwentarza starostwa knyszyńskiego z 1565 roku[12] oraz Inwentarza starostwa tykocińskiego z 1573 roku[13]. W pierwszym z

---

[7] *Ochmański J.* Litewska granica etniczna na wschodzie od epoki plemiennej do XVI wieku. Poznań, 1981. S. 6, 14-16, 45-48.

[8] *Nalepa J.* W sprawie siedzib Jaćwięgów // Rocznik Białostocki. T. 14. Warszawa, 1981. S. 118-119.

[9] *Kondratiuk M.* Badania onomastyczne w regionie białostockim (Stan i perspektywy) // Roscznik Białostocki. T. 14. S. 305-323.

[10] *Halicka I.* Nazwy miejscowe środkowej i zachodniej Białostocczyzny Cz. 1-2. Warszawa, 1976-1978. *Kondratiuk M.* Nazwy miejscowe południowo-wschodniej Białostocczyzny. Wrocław, 1974; tenże: Elementy bałtyckie w toponimii i mikrotoponimii regionu białostockiego. Wrocław, 1985; tenże: Nekatoryja asablivasci tapanimii uschodnjaj Belastočyny // Navukovy zbornik. Belastok, 1974. T. 3. S. 9-36; *Tichoniuk B.* Odapelatywne nazwy terenowe południowej Białostocczyzny. Słownik topoosnów. Opole, 1986; *Łapicz Cz.* Terminologia geograficzna w ruskich gwarach Białostocczyzny na tle wschodniosłowiańskim. Warszawa, 1981. W przygotowaniu do druku jest monografia *M. Kondratiuka.* Nazwy miejscowe północnej Białostocczyzny. W Katedrze Filologii Białoruskiej UW zespołowo jest opracowywany Słownik mikrotoponimow Białostocczyzny. Nie wymieniam tu szeregu drobniejszych artykułów i przyczynków.

[11] *Kondratiuk M.* Tendencje słowotwórcze w nazwach mieszkańców na pograniczu polsko-białorusko-ukraińskim // Studia z filologii polskiej i słowiańskiej. T. 8, Warszawa, 1969. S. 191-200; tenże: Nazvy žycharou, utvoranyja ad nazvau vjosak i haradou u havorkach uschodnjaj Belastočyny // Belaruskaje i slavjanskaje movaznaustva. Minsk, 1972. S. 183-190.

[12] *Kondratiuk M.* O litovskom vlijanii na slavjanskuju toponimiju i antroponimiju centralnogo Podlasja v XV-XVII vv. // Balto-slavjanskije etnojazykovyje otnošenija v istoričeskom i arealnom plane. Tezisy dokladov II balto-slavjanskoj konferencii. M., 1983. S. 28-30.; tenże: Balto-slavjanskije jazykovyje kontakty v XVI stoletii na territorii Belostockogo vojevodstva po dannym antroponimii // International Congress of Linguists. Berlin, August 10 to 15, 1987. Organizet under the Auspices of CIPL (w druku).

[13] *Kondratiuk M.* Bałtyckie nazwy osobowe włościan w Inwentarzu starostwa tykocińskiego z

wymienionych artykułów prezentuję kilkadziesiąt pewnych i domniemanych nazw osobowych, które były przedmiotem analizy w czasie mojego wystąpienia na Drugiej Konferencji Bałto-Słowiańskiej w Moskwie (29.XI.-02.XII.1983), zorganizowanej przez Instytut Słowianoznawstwa i Bałkanistyki Akademii Nauk ZSRR. Opublikowane tezy referatu są mało dostępne i dlatego omawiane tam antroponimy chcę przytoczyć w całości według ich zapisu w źródle. Są to następujące nazwy osobowe: *Bartulis, Bełdyka, Brozis Litwin, Brozius, Bubil Pilis, Dauksiewicz, Dojnis, Dojgiało, Dojgielewicz, Dougieło, Dubinis, Dzidziulis, Giń, Giniewicz, Gierwa, Gudzio, Jurgis Mużejko, Jurgis Golejewicz, Kieturko, Kibiłda, Kibułda, Kyrwietis, Kiskielin, Krowluczys, Kuliens, Kuprelis, Malis, Mielwid, Mieskucis, Miskinis, Moczius, Maskielewicz, Nosuta, Nosutka, Narmunt, Onelis, Paczejko, Parejko, Marcis Palwinis, Pilwinis, Pilis Czepielewicz, Pienkuczis, Rekiecz, Reklis, Rimsis, Romiejko, Sarejko, Smilginis, Stanelis, Szala, Szeluginis, Szepiel, Szubzda, Szupiet, Troigiel, Trompik, Warszylis, Grygus Wierklis, Zdaniejko, Żagus, Żakus, Żegoń, Żybielis, Żubielis, Żylis, Żwerblis.*

Wymienieni wyżej włościanie byli zapewne Litwinami, a niektórzy, być może, potomkami Jaćwingów. Nazwy tych włościan pochodzą z kilkunastu wsi starostwa knyszyńskiego. Niektóre z tych wsi mają bałtycką etymologię, np. *Jaćwież, Jaświły, Jowniki, Rekle, Romiejki*[14].

Określenie szacunkowego udziału elementów bałtyckich wśród nazwań chłopów omawianego inwentarza jest już dziś niemożliwe, ponieważ nie zachował się do naszych czasów rękopis inwentarza, a podane wyżej nazwy osobowe pochodzą z opublikowanych przez A. Jabłonowskiego[15] fragmentów inwentarza, mających świadczyć o śladach żywiołu litewskiego na północnej krawędzi Podlasia.

W zachowanym do dziś rękopisie Inwentarza starostwa tykocińskiego z 1573 roku[16] na około 570 włościan, ogrodników, młynarzy i kowali tam wymienionych około 115 ma nazwy osobowe pochodzenia bałtyckiego lub zawierające jakiś element języka litewskiego. Pełny wykaz tych nazw wraz z dokumentacją źródłową, zakwalifikowaniem do odpowiedniej grupy nazwisk i wskazaniem analogicznych antroponimów na bałtyckim obszarze językowym zawiera wspomniany już artykuł (Bałtyckie nazwy osobowe włościan w Inwentarzu starostwa tykocińskiego z 1573 roku. Ogólna charakterystyka)[17]. Tu podaję wykaz omówionych antroponimów uważanych za bałtyckie. Cytowane nazwy mają pisownię zmodernizowaną. Oto one:

Matys Ginwiło, Jan Ginwiłowicz, Jakub Golginowicz, Miśko Orsz;

Andruk, po Andrukach, Bierć Szostak, Rymko Biercisz, Bierciusz Rymkowic, Biercio Jasiowic, Jan Bierciowic, Staś Bierciulowic, Mikołaj

---

1573 r. (Ogólna charakterystyka) // Bałto-słowiańskie związki językowe. S. 199-214.

[14] *Kondratiuk M.* Elementy bałtyckie... Op. cit.

[15] *Jabłonowski A.* Polska XVI wieku pod względem geograficzno-statystycznym. T. 6. Podlasie. Warszawa, 1910. Cz. 3. (Źrodła dziejowe. T. 17. Cz. 3). S. 233-234.

[16] Rękopis przechowywany jest w Archiwum Głównym Akt Dawnych w Warszawie. ASK, LVI. T. 4.

[17] Por. przypis 13.

Jurgelewicz, Jan Gryguciewicz, Szczepan Gryguciewicz brat jego, Grzegorz Marciulewicz, Grzegorz Mikuciewicz, Pietruć Stroczewic, Jakub Tomuciewicz, Michał Tomuciewicz, Paszuta, Janiejko, Janiejko Ciwon, Staś Janiejkowic, Paweł Koziejko;

Matys Bondykowic, Miśko Buciewicz, Gawlik Burnoszewic, Bartosz Cikuć, Jan Dojnis, Maciej Doinis, Gryko Doiniewicz, Staś Duiniewicz, Gryko brat jego, Dołkas Ławnik, Szyman Dzidzielo, po Janie Dzidzielu zmarłym, Jakub Dzidziul, Jan Dzidziulewicz, Tomko, Piotr i Paweł Dzidziulewicz, Wojtko Gelaszko, Andruk Gerwelis s Szczęsnem, po Gurbile, Staś Intupa, po Janie Jagiełczyko, Jededczyk Matys, Paweł Jodkiewicz, Marcisz Jodkówic, po Macieju Jodku, Staś Jodo, Staś Jodowic, Michał Jodzio, Paweł Kieciewicz, po Andrzejowej Kieciowej, Michał Kierżula, Jan Kieturka, Bartosz Kieturka, Jan Kiezielo, Maciek Klikcik, Marcisz Kodzisz, Piotr Kudzisz, Jakub Kozonogis, Jan brat jego, Maciej Kudra, Marcisz a Janek Kudrzyk, Iwan Kukisz, Maciej Kuta, Tomko Łankos, Ławryn Mieszkuć, po Jakubie Mieszkuciu, Jan Mojgus, Jakub Mojgus, Szyman Najkuciewicz, po Janie Nosucie zmarłym, Wojtko Odega (2 razy), *Jan Panielowicz, Paniuta Kuzik, Bartosz Pieszejko, Józef Piewlinis, Jan Pograndzis, Piotr Poswirk, po Wojtku Poswirko, Krzysztof Pyńto, po Matysie Pyńcie, Marcisz Rakuciewicz, Jakub Paszkowic po Michale Rekliu, Czech Rolinga, Wojtko Saroń* (2 razy), *do Jakubowej Skilowej, Jakub Skrablenio, Mikołaj Sodop, Paweł Sodupa, Tomek Stybulis, Uścian Surma, Szyman Šmilgiń, Maciej Trejgo, Stanisław Tuinis, Marcin Pasunek Tuiniow, Szymon Tuiniow pasunek, po Stasiu Tuinis, Wojtkowa Tujniowa, Matys Tujniow zięć, Michał Tujniewicz, Szyman Wieruć, Waśk Żołna;*

Paweł Lićwiak, Paweł Litwinek, Andrzej Łotwinowic, Marcin Żydelis (2 razy).

Wymienione nazwy osobowe bałtyckiego pochodzenia występują na ogół w formie zeslawizowanej, co utrudnia ich identyfikację z litewskimi nazwami osobowymi (imionami i nazwiskami) i apelatywami.

Elementy bałtyckie w szesnastowiecznej antroponimii północnej Białostocczyzny ujawnia i analizuje Lilia Kruk[18], a w antroponimii południowej Białostoczyzny, tj. między Narwią i Bugiem, omawia Bazyli Tichoniuk[19]. Oba artykuły powstały na marginesie przygotowywanych i już opublikowanych prac poświęconych imiennictwu osobowemu tych obszarów w XVI i XVII wiekach[20]. Podstawą materiałową artykułu L. Kruk jest rękopis *Inwentarza przyjęcia dworów starostwa grodzieńskiego z 1578 roku* oraz *Rejestry pomiary*

---

[18] *Kruk L.* Elementy bałtyckie w szesnastowiecznej antroponimii północnej Białostocczyzny // Bałto-słowiańskie związki językowe. S. 229-236; tenże: Z zagadnień XVI-wiecznej antroponimii północnej Białostocczyzny // Kwartalnik BTN "Białostocczyzna". Białystok, 1988. Nr. 2(10). S. 1-3; *Kondratiuk M., Kruk L.* Polsko-białoruskie i słowiańsko-bałtyckie kontakty językowe w XVI wieku na obszarze północnej Białostocczyzny w świetle nazw osobowych // Między Wschodem a Zachodem. Zjawiska językowe na pograniczu polsko-ruskim. Lublin (w druku).

[19] *Tichoniuk B.* Elementy bałtyckie w szesnastowiecznej antroponimii południowej Białostocczyzny // Bałto-słowiańskie związki językowe. S. 355-363.

[20] *Tichoniuk B.* Antroponimia południowej Białostocczyzny w XVI wieku. Opole, 1988, ss. 122. B. Tichoniuk opracowuje antroponimię tego terenu też dla wieku XVII, a L. Citko-Kruk opracowuje monografię nazw osobowych XVI-XVIII w. z obszaru północnej Białostocczyzny.

włócznej miast, starostw i włości z lat 1558-1563, opublikowane w dwóch tomach zatytułowanych: Piscovaja kniga Grodnenskoj ekonomii s pribavlenijami, Vilna 1881-1882. Bazą materiałową artykułu B. Tichoniuka są popisy wojsk litewskich, inwentarze miast Brańska, Kleszczel i Narwi, akta przysięgi szlachty podlaskiej na wierność Koronie oraz inne materiały, których pełną bibliografię zamieszcza opublikowana monografia (*Antroponimia południowej Białostocczyzny w XVI wieku*, Opole, 1988).

Historyczne antroponimy z Białostocczyzny są prezentowane w szeregu innych artykułach różnych autorów[21]. Odnoszą się one głównie do XVI wieku. Bałtyzmy w imiennictwie XVII i następnych wieków nie były do tej pory przedmiotem szerszej analizy. Znajdą się one zapewne w pracach poświęconych omówieniu całej antroponimii słowiańskiej i bałtyckiej na badanym terenie. Wskazuje na to coraz większe zainteresowanie antroponimią tego regionu.

Badanie elementów bałtyckich we współczesnej antroponimii regionu białostockiego musi przebiegać kompleksowo. Powinno ono uwzględniać wszystkie nazwiska, imiona, przezwiska i przydomki funkcjonujące w tym regione, zróżnicowanym pod względem językowym, narodowościowym i religijnym. Dla pograniczy językowych i obszarów dwujęzycznych czy mieszanych niezbędne jest uwzględnienie w badaniach, poza dzisiejszymi urzędowymi formami nazw własnych, także zapisow nazw z różnych źródeł historycznych oraz używanych w terenie żywych form gwarowych.

Obok form urzędowych nazwisk i imion muszą być podane ich postaci gwarowe (przy imionach także formy zdrobniałe i hipokorystyczne), zapisane bezpośrednio w terenie, a w przypadku ludności dwujęzycznej byłoby wskazane zapisanie ludowego brzmienia nazwisk w obu wersjach językowych. W ten sposób zebrany materiał z całej Białostocczyzny będzie stanowił dobrą podstawę do ustalenia wpływow bałtyckich w antroponimii tego regionu, a także do ujawniania wzajemnych związków i interferencji zachodzących w obrębie języków słowiańskich (polsko-białoruskich, polsko-ukraińskich i białorusko-ukraińskich) oraz kontaktów między językami słowiańskimi i bałtyckimi.

Mogę poinformować, że prace wstępne nad badaniem współczesnej antroponimii Białostoczczyzny już rozpoczęto w Instytucie Słowianoznawstwa PAN w Warszawie i w Zakładzie Filologii Rosyjskiej Filii Uniwersytetu Warszawskiego w Białymstoku[22]. Najważniejszym wynikiem tych prac ma być w przyszłości: "*Słownik nazwisk mieszkańców Białostocczyzny*". Słownik ten obok nazwisk ułożonych w porządku alfabetycznym będzie zawierał dane o liczbie rodzin noszących dane nazwisko i areale jego występowania oraz

---

[21] Są to drobniejsze opracowania: Z. Abramowicz, L. Dacewicz, M. Kondratiuka, L. Citko-Kruk, B. Tichoniuka i innych.

[22] Zbierane i gromadzone są materiały gwarowe i urzędowe z różnych gmin woj. białostockiego i przygotowywana jest kartoteka nazwisk.

krotkie objaśnienie nazwiska, na wzór "Słownika nazwisk litewskich" pod red. A. Vanagasa, opracowanego w Instytucie Języka Litewskiego i Literatury Akademii Nauk Litwy[23].

W oparciu o materiały już zebrane wymienię dla przykładu niewielką liczbę nazwisk bałtyckiego pochodzenia funkcjonujących obecnie na Białostocczyźnie. W nawiasach podaję ich litewskie odpowiedniki zaczerpnięte ze wspomnianego słownika (*Lietuvių pavardžių žodynas.* T. 1. A-K, dalej LPŽ). Z braku miejsca nie podaję bliższej lokalizacji prezentowanych nazwisk ani nie objaśniam ich etymologii i budowy słowotwórczej. Oto niektóre nazwiska mieszkańców Białostocczyzny:

Ausztol (por. lit. nazw. *Aukštuõlis,* od *aukštuõlis : áukštas* LPŽ),
Bajgus (por. lit. nazw. *Baigỹs,* może od lit. *baĩgti* LPŽ),
Banel (por. lit. nazw. *Banẽlis : Bãnis, Banỹs* — im.*Benedìktas* LPŽ),
Bejnarowicz (lit. *Beinarãvičius, Beinorãvičius : Beĩnoras* LPŽ),
Bergiel (por. lit. nazw. *Bérgelis, Beĩgelis, Bèrgas, Beĩgis* LPŽ),
Bierć (por. lit. nazw. *Bertỹs, Bértulis, Bertulỹs* LPŽ),
Bildzia (por. lit. nazw. *Bildziùkas, Bildžiùkas : Bìlda — bìlda, bildà, bildéti* LPŽ 257),
Bilmin (por. lit. nazw. *Biĩminas, Biĩvinas* LPŽ i n.m. *Bilminy* KonEB),
Bołtuć (por. lit. nazw. *Baltùtis : Baltà* — lit. *báltas* LPŽ),
Bożyk (por. lit. nazw. *Báuža, Baužà, Baũžas, Baužỹs, Báužis* LPŽ),
Boublej, Bublej (lit. nazw. *Baublỹs, Bublỹs, Būblỹs — baublỹs* LPŽ),
Bryzgiel (zapewne od lit. **Brizgelis : Brizgỹs — brìzgis, -ius* LPŽ),
Bugieda (może od lit. n. os. *Būgà, Bùgas* — lit. *būgùs, bugùs* LPŽ),
Burnewicz (lit. nazw. *Burnẽvičius : Burnius, Burnỹs — burnà* LPŽ),
Czepel, Czepiel (lit. nazw. *Čepẽlė, Čepẽlis : Čẽpas* LPŽ),
Czeszel (por. lit. nazw. *Češelis :* im. *Čèšas* — pol. *Czesław* LPŽ),
Dajnowicz (lit. *Dainãvičius : Dainỹs, Daĩnius — dainỹs, daĩnius* LPŽ),
Dargiewicz (lit. *Dargẽvičius : Dárgis* — lit. *dargùs* LPŽ),
Dojlida (lit. nazw. *Dailidà, Dailìdė, Dailỹdė — dailìdė, dailýda*),
Dojna (lit. nazw. *Dainỹs, Daĩnius,* por. n. os. *Dajnowicz* LPŽ),
Dowgier, Dowgiert (lit. nazw. *Daugertis, Daũgirtas* LPŽ),
Downar, gw. *Daunar* (lit. nazw. *Daũnoras — Daugnoras* LPŽ),
Dragunajtys (lit. nazw. *Dragūnáitis : Dragū̃nas : Drãgas* LPŽ),
Ejsmont (por. lit. n. os. *Eisìmontas, Eĩsmantas, Eĩsmontas* LPŽ),
Gabiec, Gobiec, Gobcewicz (por. lit. nazw. *Gabỹs, Gãbė, Gabẽ, Gõbis, Guobỹs* oraz lit. *guõbti, góbti, gobùs, gúoba* LPŽ),
Gagień (por. lit. n. os. *Gaginas : Gagỹs — gãgis, gagénti* ZinLA 139),
Gedutis (lit. nazw. *Gedùtis, Gẽdžius* — lit. *gedéti, gedus* LPŽ),
Giegiel (lit. *Giẽgelis, Gegỹs* — lit. *gegẽ, gẽgė* "gegutė" LPŽ),
Giejdel, Gejdel (por. lit. nazw. *Géida, Geidùtis — geidùs, geĩsti*),

---

[23] Lietuvių pavardžių žodynas. T. 1. A-K. Ats. red. *A. Vanagas.* Autoriai: *A. Vanagas, V. Maciejauskienė, M. Razmukaitė.* V., 1985.

Giełażyn (lit. *Gelažìnis, Geležìnis: Gelãžius, Gelēžius — gelãžius*),
Gierejkiewicz, Giero, Giro (lit. *Girà, Gyrà, Gireika* LPŽ, ZinLA),
Gogiel (por. lit. *Gògelis, Gogēlis, Gògas, Gògis — gògelis* LPŽ),
Gojlik (por. lit. *Gáilis, Gaĩlius, Gáila, Gailēvičius, Gailiūnas*),
Gredel (lit. nazw. *Grãdelis, Gridēlis, Gredelis* LPŽ, KonEB 33),
Grygiel, Grygielko (lit. *Grìgelis, Grýgelis : Grìgas — Gregorius*),
Gudel, Gudaleski (lit. *Gudēlis, Gudalevskis : Gùdas — gùdas* LPŽ),
Gurguć (por. lit. n. os. **Gurgutis, *Gurgutaitis — gurgùtis* LPŽ),
Guziejko, Guziel (lit. nazw. *Guzēlis : Gùzas — gùzas* lub *gùžas* LPŽ),
Hrynczal (por. lit. *Grinčelis, Grinčeláitis*, gw. *Griñčalas* LPŽ),
Janiel, Januć (lit. n. os. *Janēlis, Jonēlis, Januĩtis : Jãnas* LPŽ),
Jakuć (lit. nazw. *Jakutis*; im. *Jakas, Jakys*, brus. *Jakub, Jakov*),
Jaświłowicz (od lit. n. os. *Jãs-vil-as, Jos-vìl-as* LPŽ, KonEB 36),
Jekel (lit. nazw. *Jékelis, Jãkelis : Jãkas* — im. *Jakub, Jakim* LPŽ),
Jodkowski (lit. *Jodkáuskas, Jodkóvskas : Jodkà — Juodkà — júodas*),
Joka (por. lit. n. os. *Jãkas, Jõkas, Jok-áitis : Jak — Jakób* ZinLA),
Jurgiel, Jurgielewicz (lit. *Jùrgelis, Jurgelēvičius : Jùrga, -is*),
Karwel, Karwiel (lit. nazw. *Karvēlis* — lit. *karvēlis* 'gołąb' LPŽ),
Kiertowicz (por. lit. nazw. *Kertēnis* oraz ap. *kertẽ, kérti* LPŽ),
Kiersnowski (lit. *Kersnáuskas, Kirsnáuskas, Kirsnỹs — kiršnas* LPŽ),
Kiewlak, gw. *K'eulak* (lit. *Kiauliakỹs : Kiaulỹs — kiaulỹs, kiaũlė*),
Klisz (lit. nazw. *Klìšas, Klišỹs, Klìšius* — lit. *klìšas, klišỹs, klìšius* 'krzywonogi, szpotawy, platfus; niezdarny' LPŽ, ZinLA),
Kojło (lit. nazw. *Kailis, Kaĩlius* — lit. *káilis* 'skóra owcza', *kaĩlius* 'kuśnierz' LPŽ, KonEB 43-44 n. wsi Kojły),
Kumeta (lit. nazw. *Kùmeta, Kùmetas, Kùmetis* — lit. *kùmetis, kùmietis* 'robotnik najemny w gospodarstwie rolnym, parobek' LPŽ),
Kuprel (lit. nazw. *Kuprēlis : Kuprỹs — kùpris, kuprỹs, kùprius* LPŽ).

Większość z wymienionych nazwisk ma postać zeslawizowaną, zmieniony akcent, usunięte i zamienione litewskie końcówki, zadaptowane fonetycznie podstawy derywacyjne i dodane sufiksy słowiańskie: *-ec, -ik, -ewicz, -owicz, -ewski, -owski*. Dokładne pokazanie sposobów slawizacji nazw osobowych można będzie omówić po zebraniu całego materiału antroponimicznego, na znacznie bogatszym materiale. Można będzie również wówczas porównać, jakie zbieżności i różnice występują w slawizacji nazw geograficznych[24] w porównaniu z imiennictwem osobowym.

[24] Zob. *Kondratiuk M.* O metodach slawizacji bałtyckich nazw geograficznych na pograniczu polsko-białoruskim i białorusko-litewskim // Z polskich studiów slawistycznych. Seria 7. Warszawa, 1988.

LIETUVIŲ KALBOS TARMIŲ ĮTAKOS BIALYSTOKO REGIONO SLAVŲ ANTROPONIMIJAI TYRINĖJIMŲ PROBLEMOS

Reziumė

Straipsnyje tęsiami lietuvių kalbos substrato slavų kalbose tyrinėjimai antroponimikos aspektu. Pateikiamas sąrašas lietuviškos (baltiškos) kilmės antroponimų, autoriaus surastų 1565 m Knyšyno vaitystės. inventoriuje. Dalis šių antroponimų gali būti įtvingiški. Iš apie 570 Tykocino vaitystės 1573 m. inventoriuje užrašytų asmenvardžių apie 115 gali būti baltiški.

Straipsnyje pateikiama duomenų apie kitų autorių, tyrinėjusių minėto regiono XVI a. asmenvardžius, gautus rezultatus.

XVII ir vėlesnių amžių baltizmai didesnio dėmesio kol kas nesusilaukė.

Straipsnyje kalbama apie būtinybę kompleksiškai ištirti visą dabartinę Bialystoko vaivadijos antroponimiją, ir toks darbas jau pradėtas. Vienas pirmųjų jo rezultatų — "Bialystoko regiono gyventojų pavardės". Į šį sąrašą pakliūtų ir baltizmai, kurių dalis pateikiama straipsnyje.